
Dat ter verbeetring mijner zeden.
Welk is 't gevolg van zuivere deugd?
Bij zelfvoldoening ware vreugd.
Waarom moet gij de deugd betrachten?
'k Moet haar reeds om haar schoonheid achten.
Wie is bij u beklagenswaard?
Hij, wiens gedrag hem onrust baart.
Wien moet gij als de pest ontulieden?
Die 't onkruid uit hun hart niet wieden.³⁶

Uit Annevelds 'algemene' geschriften krijgt men een goed beeld van de inhoud van zijn onderwijs als kerkelijk werker. Uit wat over hem als vrijmetselaar bekend is, blijkt dat 'Loge la Paix' voor hem zijn persoonlijke, 'oecumenische' parochie was, waar hij als 'Redenaar' ongebonden zijn 'evangelie' van de wijsheid als het hoogste goed kon uitdragen.

De combinatie godsdienstonderwijzer-vrijmetselaar kan voor een eenentwintigste-eeuwse christen verrassend zijn. Bedacht moet evenwel worden dat in de negentiende eeuw protestantisme en vrijmetselarij konden samengaan. Onder de vrijmetselaars bevonden zich ook predikanten. Anneveld was met zijn weinig orthodoxe levensbeschouwing niet het enige buitenbeentje dat als godsdienstonderwijzer in de Amsterdamse hervormde gemeente werkzaam was. Wat mij bij mijn 'excursies' in de geschriften van enkele van zijn Amsterdamse collega's trof was hoe rijk geschakeerd de opvattingen van de godsdienstonderwijzers te Amsterdam in de negentiende eeuw waren en hoe zij klaarblijkelijk de ruimte hadden die bij hun godsdienstig onderwijs uit te dragen. In de negentiende eeuw, toen de kerk stevig in de samenleving verankerd was, bood, naar het zich laat aanzien, de hervormde gemeente te Amsterdam de ruimte om onder de noemer 'christelijk' een gevarieerd 'boekket' van religieuze overtuigingen te presenteren. Toen geschiedde onder de paraplu van de kerk, wat nu, nu de kerk voor velen passé is, maar religie nog volop leeft, buiten de kerk in de maatschappij gebeurt, zij het meestal niet meer onder de christelijke vlag.³⁷

³⁶ MW 2 (1853), nr. 5.

³⁷ De hierboven gedane beweringen hoop ik in een ander verband nader te adstrueren.